

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben bárhon is átveve:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kárártok viselkedésénél
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Helyes cím: 3. sz. utca.

Megható hazafiság!

(K. Ö.) Akik a drágaságról beszélve, ennek okául az agráriusokat szeretik feltüntetni, egyoldalú és rövidlátó emberek. Mert ugyebár, ha merkantil körök óhaja teljesülne és beeresztenők korlátlanul a szerb és román szarvasmarhát és sertést, továbbá az argentinai húst, az annyit jelentene, hogy rést ütünk az agrárvámok rendszerén. Már pedig nincs ember Szent István birodalmában, aki be ne látná, hogy a magyar mezőgazdaság vámvédelem nélkül nem boldogulhat. A magyar mezőgazdaság többet termel, mint az összes egyéb kereseti ágak, aki tehát ennek boldogulását lehetetlenné teszi, a közérdek ellen foglal állást.

A német birodalmi ülésen egy szocialdemokrata a drágasággal kapcsolatosan az agrárvámokat támadta, követelve a szabad kereskedelmi rendszer behozatalát az élelmi szerekre nézve. Az agráriusok természetesen szorongatták és követelték, hogy hát mondja meg, hogy az agrárvámok helyébe mit tegyünk? A szocialista szónok himezett-hámozott, hebeggett és kirebbent ajakán ez a szó, hogy Verlegenheit.

Megnyugtadjuk, nemcsak ő, de azt hiszük, mindenki zavarba jönne, ha arra kellene őszintén válaszolnia, hogy az agrárvédelem lerombolásával miféle más védelmet adjunk a mezőgazdaságnak.

A mai vámrendszernek keretében a magyar mezőgazdaság csak erős vámvédelem mellett felelhet meg hivatásának. Ezzel él vagy bukik. És ha már életről beszélünk, jó lesz szemünket kinyitni és észrevenni, hogy a mezőgazdaság épp úgy érzi a drágaság terheit, mint más kereseti ág. Nemcsak az élelem drága, de a lakás, ruházkodás, fűtés is, szóval mindaz, ami az emberi lét fenntartásához szükséges.

Tetszenek nekem ezek a kereskedők. Nyissuk ki a határok kapuit. Legyen szabad beszállítani, kiszállítani, átszállítani. Hogy a termelővel azután mi lesz, mit törődnek ők vele! Az az argentinai hús is csak arra való, hogy a merkantil szellem diadalát hirdesse. Eszembe jut a régi Róma. Odahaza elhanyagolták a földmívelést és a gabonát Afrikából hozták. A dicső Róma bukásának ez volt a kezdete. Angliába vámmentesen viszik be a búzát, az eredmény az, hogy a földmívelés hanyatlak. Talán nálunk is

több lenne a szarvasmarha, ha annak tartása kifizetné magát. A gazdák kiszámítják, hogy a marhatartás csak a trágyát hozza meg, a merkantilisták meg kiszámítják, hogy a gazdának óriási haszna van a marhatartásból.

Akár hogy is van a dolog, annyibizonyos, hogy a vágómarha kevés. Az állatállományt azonban nem úgy fogjuk megszorítani, ha a határokat megnyitjuk, hanem úgy, ha a magyar mezőgazdaságot az állattenyésztés fejlesztésére képesítjük. Jellemző, hogy az ipari Ausztria évente hat milliót fordít az állattenyésztés fejlesztésére, mi meg hatszáz ezer koronát.

Nálunk az önző osztályérdekkel túlságosan elharapódtak. Csupa önzésből képesek merkantilistáink a magyar mezőgazdaság ellen felfegyverkezni, ugyanakkor, mikor az argentinai mezőgazdaságnak fojga a pártját. Valóban megható hazafiság! Elfelejtették azokat az időket, mikor a közös vámterület ellen azzal argumentáltunk, hogy nem lehet az ipari Ausztriát és az agrár Magyarországot egy kalap alá hozni. Holott a fételt úgy kellett felállítani, hogy nem lehet közös vámterületről szó, mikor Ausztria ipari vá-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A kihült fészek szégyene.

— Agyongyötört lelkek. —

Ha az anyamadár kirepül fészkeből, bizony gyakran megesisik, hogy hivatlanok költöznek bele. Így van az az emberi társadalomban is, amelynek két megható esetéről tudósítónk jelentést küldött.

Csaknem mindennapi história már, hogy az Amerikából hazatérő férj egy kis ártatlan gyermeket talál otthonában és az a kis gyermek, akinek az ő távollétében adott életet az egyedül hagyott asszony, kétségtelen bizonyítéka az asszony hűtlenségének.

Ilyen kellemetlen bizonyítékra akadt a somogy megyei Ötvöskőny községi Gyarmati Sándor, akinek szomorú tragédiájáról a következőket jelenthetjük:

Négy esztendeje, hogy Gyarmati Sándor, somogy megyei ötvöskőnyi munkásember kiment Amerikába.

Feleségét nem merte magával vinni a bizonytalanságba, de meg a fiatal asszonynak

sem volt nagy hajlandósága a kivándorlásra, mert a tengeren való utazástól is félt.

Gyarmatinak odakünt nagyon nehéz napjai voltak, mikor sok nyugtalansággal annyit keresett, hogy hajóval való pénze volt, megszálta a havvégy, ő bizony tucsat mond Amerikának.

Mig a férj idegenek között asszonyára gondolva, küzdött a jövő boldogulásukért, addig itthon a menyecske bizony elfelejtkezett az uráról és megszegte a hűségköt. Fialat volt az asszony, szép is, kívánatos is, akinek bizony udvaroltak is és az asszony gyöngye volt ahhoz, hogy ellenálljon a kísértésnek.

Aprózzuk-e a dolgot? A titkos szerelemnek titkos gyümölcse belekerült a bölcsőbe és azt ringatta az édes anya, amikor a férj betoppant.

Gyarmati pedig agyonütötte az asszonyt is, az ártatlan porontyot is.

Most nehéz vasban ül.

A börtönben sokszor hallják kétségbeesett átkait:

— Ezért mentem én ki Amerikába?

Ezért!...

A másik eset meg ez:

Pirovsky János poroszlói lakos (Ung-megyé) ezeiótt nyolc évvel ment Amerikába.

Mint annyi sok más, ő is a váratlan halálhoz bányákba, vagy a szintén életveszedelemmel járó nagy gyárakba került, ahol véres verejtékkel és gyöngyöző homlokkal dolgozott a falat kenyérért. Amig a férje a megpróbáltatás súlyos keresztje alatt görnyedező háttal, ellankadt inakkal és megtört lábszárrakkal roskadozott, addig az asszony, az ő »szemefénye«, — az ő »lelke tüde«, az ő »mindene« — más legény ölelő karjai közt keres vigasztalást elhagyottságában — odahaza.

Végre Pirovskyt annyira megsegítette az Isten, hogy haza mehetett a feleségért, de az öröm és boldogság könnyei azonban a közel mult napokban a bánat és keserűség maró könnyeivé változtak, mert szomorú hírt hozott a mult héten a posta. Felesége egy egészséges és szép fiucskának adott életet, — akit — szégyenérzete feletti kétségbeesésben megfojtott.

A csendőtség hamarosan megtudta az esetet és a bestiális anyát átadta a kir. ügyészségnek. A szerencsétlen férj kétségbeesve borult le kis szobájának kopottas asztalára és megdőlt szívvél siratja visaza elveszett boldogságát.

V. L.

Szőnyeg Függöny Flanel- és utazó takarók.
 Paplan Linoleum és viasz-vásznak, **CZILLÉR IMRE**
 Brassói és Pinkafői lópakró-
 czok legnagyobb választéka nagyáruházában
KELETI-PERZSA-ÉS SMYRNA SZÖNYEGEK.
Költözés miatt nagyon jutányos árak!

inokkal védekeznek, Magyarország pedig a külföldi nyerstermékek tekintetében szabad terület. A magyar merkantilisták le akarják rombolni az agrárvámokat, hogy az ország még gyengébb legyen Ausztriával szemben.

Ismételjük: megható hazafiság!

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 25.

Berzeviczy Albert negyed 11 órakor megnyitotta az ülést.

Rátérnek a perrendtartási törvényjavaslat részletes tárgyalásának folytatására.

A 621—638. §-okat változatlanul elfogadta a Ház.

Polónyi Géza szerint féreértésre adhat okot a szakasz azzal, hogy a házasságnál a »közös lakhely« fogalmával operál. Ezt precízebben szeretné definiálni, a mi annál könnyebb, mert hiszen az eddigi törvény is minden félreértést kizárva a házasság utolsó együttlakását veszi alapul az illetékesség alapjául.

Lengyel Zoltán rámutat arra, hogy védtelenül marad az olyan magyar nő, aki Magyarországon kötött házasságot magyar községi illetőségű férfival és Horvátországba menekül állandó tartózkodásra. Megemlíti, hogy a magyar bíróság a horvát forradalmi bírósággal szemben nem képes a törvény paragrafusainak érvényét szerezni.

Ugron Gábor: Ez a magyar szuverenitás.

Lengyel Zoltán módosítást ajánl.

Plósz Sándor Lengyelnek és Polónyinak válaszol és ragaszkodik az igazságügyi bizottság javaslatához.

Lengyel Zoltán módosításának jogosultságát hangoztatja.

Polónyi személyes ügyben szólal fel.

Plósz Sándor előadó személyes kérdésben szólal fel.

Az elnök kérdést intéz a Házhoz, elfogadja-e Lengyel módosítását.

A Ház elveti a módosítást s az igazságügyi bizottság javaslatát elfogadja.

640-től 643 §-ig észrevétel nélkül elfogadják.

A 644. §-nál **Barta Ödön** kifogásolja, hogy az ügyésznek joga legyen válóperekbe beavatkozni.

Blanár Béla módosítást nyújt be.

Széky Ferenc igazságügyminiszter nem osztja azok nézetét, akik a házasságot magánjogi dolognak tartják, mert a család államentartó tényező, amelyre közérdekből szükség van.

Sági Gyula: Pártolja Barta Ödön indítványát — és a szakaszt teljesen kihagyandónak véli.

Almássy László Blanár indítványát célszerűnek tartja.

Ezután szünet következett.

Szünet után

Egry Béla kifogásolja a házasságvédői intézmény eltörlését.

Több hozzászólás után elnök az ülést 2 órakor bezárta.

Tisza István gróf nyilatkozata.

Tisza István gróf levelet intézett *Gajdri* Ödönhöz, az *As Ujság* szerkesztőjéhez. Nyilatkozatában Tisza István gróf megokolja állásfoglalását a perrend 31—32. szakaszának eredeti szövege mellett s azt mondja, hogy a könyvkivonati illetékesség tulajdonképpen rendkívüli előjoga a kereskedőknek s megérti, hogy a reform visszatetszést keltett mindazokban, akiket a javaslat eredeti szakasza igen kényelmes előjártól foszt meg és hogy akcióba lépnek ellene azok a tiszteletreméltó férfiak is, akikről az azzal való visszaélés is távol áll.

— Elég támadásban volt részem — írja Tisza István — amiért divatos áramlatokkal szemben iparkodtam megvédeni a kereskedés minden jogos érdekét, elégszer volt alkalmam megmutatni, hogy megbecsülöm a kereskedés nagy közgazdasági hivatását és önzetesen, szabad, akcióképes, modern kereskedés mentül erőteljesebb kifejlődését elsődrendű nemzeti érdeknek tartom. Készséggel fogom az alkalmat ezentúl is megragadni, hogy e nagy cél szolgálatába bocsássam csekély erőmet, de amint volt, van és lesz erőm megállani meggyőződésemmel az agráriusok túlzásaival szemben, úgy megteszem ezt a kereskedők olyan kívánságaival szemben is, amelyeket a társadalom általános érdekével s a jogegyenlőség és gazdasági szabadság nagy elveivel összeegyeztethetőknek nem tartom. Tisztelem bárki másnak eltérő nézetét, a kérdés objektív megvitatását örömmel fogadom, de kérve kérek minden komolyan gondolkodó magyar embert, hogy az osztályellentét és osztályharc hamis jelszavaitól és romboló szenvedélyeitől kímélje meg a nemzetet.

Te hozzád pedig, mint letűnt idők küzdelmeiben bajtársad, intézem e kérést, aki fájó szívvel látja, mint foszlanak szét politikai szolidaritásunk utolsó maradványai, és mint igaz barát, akinek türelmetlen az a gondolat, hogy a magyar nemzeti társadalom békéjének és lelki egységének megrontói közé kelljen téged is sorolnom.

Tisza István.

Utóirat. E sorok megírása után veszem az illetékesség tárgyában létrejött kompromisszum hírért. Szívemből örülök neki, mert ilyen kérdésekben mindig az a legjobb megoldás, amely közmegegyezésre alakul ki, de éppen az a tény, hogy a kereskedőknek a fogyasztó közönség érdekeit mélyen érintő előjog fenntartására irányuló kívánsága is az összes érdekelt tényezők részéről ilyen messzemenő előzékenységgel találkozott, világosan bizonyítja, mennyire alaptalan és méltatlan dolog osztályérdek és osztályuralmi törekvés jelét látni minden véleménykülönbségben.

Tisza István.

A főrendiház állásfoglalása a vallási kérdésben. Országszerte felháborodást keltett az a képviselőházi puccs, melyet Székely Ferenc igazságügyminiszter vezetése mellett a szabadkőművesek rendeztek, mikor a perrendtartás javaslatából kihagyták a vallásra vonatkozó kérdést. Ez a felháborodás a főrendiházban fog méltó kifejezésre jutni. A főrendek már is készülődnek és szervezkednek, hogy a szabadkőműves előnyomulást visszaverjék s a perrendtartás javaslatát *viszsautasítsák* a képviselőházhoz. Remélhetőleg akkorra jobban észre térnek és tömegesebben jelennek meg a szavazásnál a józanul gondolkodó képviselők s nem engedik a páholy exoziturájává alacsonyítani Magyarország parlamentjét.

Vallásellenes tanítók. Az alapszabályoknak hatályon kívül helyezése ügyében a kultuszminisztérium egyik magas tagja egy újságírónak azt mondta, hogy az alapszabályok megsemmisítésére az adott okot, mert az egyesület lapja az Ujkorszak vallásellenes dolgokat tartalmazott. A lap folyton izgatott a fennálló rend és szokások ellen. Követelte a felekezetteknek az iskolákból való kibüszöbölését.

Gyilkosság a Kék Macskában.

Lelőtt vendéglősné.

Öngyilkos lett a gyilkos.

Szenzációs gyilkosság történt ma este a Kék Macska vendéglőben. Egy részeg pincér orozva hátra lötte *Leitner* József vendéglős fiatal feleségét, akit halálosan megsebesített. A gyilkos a merénylet után öngyilkosságot követett el s súlyosan sérülve szállították a mentők a biharmegyei kórházba, ahol rövid szenvedés után meghalt. A gyilkosság részleteiről a következőkben számolunk be:

Leitner Józsefné tegnap délután a vendéglő cselédségével lement a pincébe télire káposztát elrakni. A munka egész este tartott s nyolc óra tájban lement a pincébe *Lombardi* Géza pincér azzal az ürüggyel, hogy megnézi, hogy mit csinál *Leitner* né. *Lombardi* Géza, ki részeg volt, először beszédbe elegyedett *Leitner* nével, ki háttal fordulva *Lombardi* nak folytatta munkáját.

A pincér rövid beszélgetés után »*meghalsz*« kiáltással revolvert rántott és az asszonyra szegezte. Az asszony azonnal futni kezdett, a pincér utána és háromszor rálőtt. Két golyó talált, az egyik az asszony veséje tájékát, a másik pedig a kezét sebezte meg.

Lombardi Géza ezután maga ellen fordította a revolvert és mellébe lőtt.

Gümőkór,

köhögés,
szamárköhögés,
influenza

eseteiben az orvosok csak

SIROLIN
„Roche“-t

rendelnek.

Kik vannak a Sirolin „Roche“-ra utalva?

1. A kik hosszú időn keresztül köhögés bántalmaiban szenvednek.
2. Mindazok, kik fűült gégehurutban szenvednek.
3. Asztmában szenvedők lényeges könnyebbülést éreznek már rövid használat után.
4. Skrofulás, mirigyduzzadásos, szem- és orrkatarusos gyermekeknek fontos szerepe a Sirolin „Roche“.

A táplálkozást nagyban elősegíti.

Csak eredeti csomagolású Sirolin „Roche“-t kérjen, minden utánzatot vagy pótkészítményt kérünk a leghatározottabban visszautasítani.

F. Hoffmann-La Roche & Co.,

Basel (Svájc),
Grenzach (Németország).

Az asszony még fel tudott szaladni a konyhába, ott azonban már nem bírta tovább és összeesett.

Az esetről azonnal értesítették a mentőket, akik Lombardi Gézát beszállították a biharmegyei kórházba. Itt pár perc múlva meghalt.

Leitner Józsefnét otthon vették ápolás alá, az ő sebesülése szintén életveszélyes.

Lombardi Géza pincér az »Elite« kávéházban volt alkalmazva. Józan fiúnak ismerte mindenki, de az utóbbi időben egészen megváltozott. Szerelmes lett Leitner Józsefnébe, a Kék Macska vendéglősnének a feleségébe, ez azonban nem reagált a szerelmes fiúra és visszautasította.

Tegnapelőtt a pincér édes atyjától, aki vagyonos ember, 400 koronát kapott postán. Bizonyosan valami dologra kérte, de mihelyt megkapta, elhatározta csalódott szerelmében, hogy egy utolsót mulatni fog. Tegnap aztán egész nap mulatott és részeg volt. Így ment este a Kék Macskába, ahol végrehajtotta tettét.

A zsolnai és esztergomi mandátumok. A Kálmán Gusztáv államtitkár lemondásával megüresedett zsolnai és esztergomi mandátumokra a munkapárt megtette a jelöléseket. A zsolnai kerületben Hencz Károlyt, az esztergomi kerületben gróf Zéchenyi Emilt akarja a párt győzelemre juttatni.

UJDONSÁGOK.

* Elismerés egy táborigi lelkésznek. Emlegettük már, hogy *Trebitsky* Ferenc táborigi lelkész Nagyváradról áthelyeztetett Trebinjébe. A távozó táborigi lelkész áthelyezését városunk előkelő társadalmában sajnálattal fogadták, mivel itteni tartózkodása alatt előzékeny modorával széles körben becsülést vívott ki. Hogy a katonai tisztikar körében is mily szeretetnek örvendett *Trebitsky* Ferenc táborigi lelkész, bizonyítja a helyőrség tegnapi kiadott parancsa, melynek szövege körülbelül a következő: »*Trebitsky* Ferenc katonalelkész Trebinjébe való áthelyeztetése alkalmából a nagyváradi helyőrségnél kifejtett három és fél évi fardhatatlan, kötelességű és érdemekben teljes működéséért a legmagasabb szolgálat nevében a legmelegebb elismerésemet fejezem ki. — Grünzweig, altábornagy.«

* A nagyváradi—debreceni vasut. A nagyváradi—debreceni vasut pár hét múlva át lesz adva a forgalomnak. Az új vasuton mindössze egy félórával érkezik hamarabb Debrecenbe az utas, mint az állami vasutakon. A viteldíj az igaz, hogy 1 koronával olcsóbb, de a tulajdonképeni cél, hogy a két szomszédos város gyors és jó összeköttetést nyerjen, nincs elérve az új vonattal. Mint értesülünk, az új vonattal nem is ezt akarták elérni, itt az a fő, hogy az új vasut vicinális legyen, vagyis a vidék vasutat kapjon.

* Új püspökségi intéző. *Rutich* Gyula, a püspökségi uradalmi tisztikar törekvő, fiatal tagja intézővé nevezetett ki.

* Halálozás. *Markovits* Pál nyugalmazott községi isk. ig. tanítót súlyos csapás érte. Neje, született *Szankovits* Terézia, élete 64-ik évében elhunyt. Temetése ma, szombaton délután 3 órakor lesz a Teleky-utca 25. számú házból.

* A belényesi vonat nem akar gyorsulni. A belényesi—vaskóhi vicinális eddigi rekord gyorsasága sok rossz vicre adott alkalmat. Hogy ez a szédületes gyorsaság és a kényelmetlen menetrend mikor fog megváltozni, azt még csillagász munkatársunk sem képes megjósolni, pedig ő még azt is előre megmondta a Mártonnapi ludcsont pirosságából (dacára annak, hogy a ludat nem ő ette meg) miszerint az idén hideg tél lesz. Tegnap alkalmunk volt a belényesi—vaskóhi vicinális menetrend megváltoztatásáról illetékes egyénnel tárgyalni, amikor azt a kijelentést kaptuk, hogy a menetrend megváltoztatása esetleg új vonat beállítása nem mint sokan hiszik a vasut igazgatóságán, hanem az üzletvezetőségén mulik és az igazgatóság nagyon is rajta van a reformon, mert a jelenlegi állapotok tényleg tűrhetetlenek. Reformról pedig illetékes helyen tudni sem akarnak.

* A betterment szabályrendelet sorsa. Nagyvárad városa már két évvel ezelőtt megalkotta az ingatlanok értékelkedéséről szóló szabályrendeletet, az u. n. betterment és azóta nyugszik a szabályzat a belügyminisztériumban. A város csak várja, hogy mi is lesz hát a sorsa a szabályrendeletnek, amelyhez sok és nagy létesítmény sorsát kötötte. Az utóbbi időben már nem is várják a szabályrendelet jóváhagyását, mert az a híresztelés terjedt el, hogy a miniszter hajlandó a bettermentről szóló szabályrendelet jóváhagyására. Ezt a hiedelmet azonban megcáfolja maga a miniszter, egy Debrecen városához intézett leiratában. Debrecen városa ugyanis leakarja bontatni a roszkadozó Stencinger-házat, azonban a közigyelés határozatát megfellebbezték. Az erre vonatkozó miniszteri leirat sejtetni engedi, hogy jóvá fogja hagyni a telekértékelkedési illetékről szóló szabályrendeletet, amely éppen úgy már régen a minisztériumban hever, mint Nagyvárad város hasonló szabályrendelete. A miniszter hivatkozik arra, hogy a szabályrendelet jelenleg kormányhatósági tárgyalás alatt áll. A kérdéses ház lebontása kérdésében nem dönthet s az iratok visszaküldése mellett felhívja Debrecen város közönségét, hogy a kérdés tisztázása végett tegyen számítást arra nézve, hogy a kormányhatósági tárgyalás alatt álló telekértékelkedési illeték behozatala esetén az érdekelte telektulajdonosok milyen hozzájárulásra volnának kötelezhetőek. — Ha tehát Debrecennek jóváhagyja a miniszter a betterment, — Nagyvárad szabályrendeletét sem utasíthatja el.

* Elhunyt házfelügyelő. Mint őszinte részvétellel értesülünk *Répássy* Mihály vármegyei házfelügyelő tegnapi délután elhunyt. A meghalt házfelügyelő már régebbi idő óta betegeskedett s hivatalából hosszabb időre szabadságot tartott. Az elhunyt temetése holnap lesz.

* Közigazgatási bejárás. A nagyváradi városi vasut mostani nagyipiacéri áruakadó állomását áthelyezi a régi sóház és az árnaktár közötti területre s ehhez képest vágányhálózatát is átépíti. Az áthelyezés dolgában tegnap tartották meg a közigazgatási bejárást, a vasuti és hajózási főfelügyelőség kiküldöttének elnöklése alatt, továbbá a város és a városi vasut képviselőinek jelenlétében. A tervek ellen kifogást nem emeltek s a jegyzőkönyvet aláírták és felterjesztik jóváhagyás céljából a kereskedelemügyi miniszterhez.

* A garasos híd a'konya. Sajnos, csak egyes számban mondhatjuk ezt, mert most még csak a felső garasos híd fog átadatni az enyászetnek s az általa követelt dupla garasok visszaadati a bekés és súlyos megélhetési gonddal küzdő polgárok zsebeinek. Így tehát eltűnik a 8-ik világsoda, a dupla vámrendszerű híd. Nem lehetünk rá nagyon büszkék, hogy annak bus emléke városunk nevéhez fűződik. Sőt örvendünk, ha minél hamarabb akkor látjuk, amikor a hátunk középet.

* Timár utca rendezése. Timár-utca egyike a legkeskenyebb utcáknak Nagyváradon s ezért a város tervbe vette, hogy az egészet kiaszfaloztatja. *Altmöder* Endre városi mérnök jelentést tett a tanácshoz, hogy Timár-utca kiaszfalozása 28131 koronába kerülne s a kövezetvám-alap terhére lenne elkészítendő. Előbb azonban az utcát csatornázni kell, mert ellenesetben sokkal többbe kerülne majd az utca rendezése. Timár utca csatornázása azonban a közeljövőben nincs tervbe véve s így Timár-utca még sok idő múlva lesz aszfalozva.

* Lelencek e'helyezése Mezőkeresztesről. Mezőkeresztesen az állami gyermekmenhely oly sok gyermeket helyezett el gondozás végett, hogy azok miatt a község új községi iskolaépítésére lett kötelezve, mert a lelenceket a három régi iskola nem volt képes befogadni. A község semmiképen sem akarta az új iskolát felállítani, mert az sok pénzbe került volna, azért úgy segített a dologon, hogy a lelencek eltávolításáról gondoskodott. A lelencek nagyrészt már el is vitték Mezőkeresztesről s így a tankötelesek száma annyira apadt, hogy a jelenlegi iskolák is elegendők azok befogadására. A megapadt létszámról a főszolgabíró tegnapi tette megjelentését az alispánhoz.

* Kolerariadalom. *Bott* Péter 55 éves földműves tegnapi Rákóczi-utcon, a volt *Wéber*-szálloda épülete előtt összeesett s meghalt. A megejtett orvosrendőri vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a halál oka idült bélihurut volt. *Bott* Péter a biharmegyei kórházban volt ápolás alatt, ahol mint bélhurutus beteg vétettet fel. *Bott* Péter az orvosi tilalom dacára a kórházból eltávozott s a kórháztól csak a volt *Wéber*-szálloda épületéig mehetett, ahol összeesett és meghalt.

* Három gyermek életveszedelemében. Tegnap reggel telefonon jelentették a rendőrségre, hogy a Fekete Sas épületben három gyermek szobatus folytán keletkezett füstben megfulladt. A rendőrségről *Schlögl* Adolf lett kiküldve, aki megállapította a következőket: *Herczeg* Sándor Fekete Sasnál alkalmazott éjjeli őr tegnapi reggel fél 9 tájban kiment a negyedik emeleten levő szobájából és négy éves *Mariska*, 3 éves *Zsuzsika* és 6 hónapos *Ilonka* nevű leánygyermekait magukra hagyta. *Herczeg* Sándor a lakás ajtaját gyermekeire reázarja és lement a földszintre, ahol felesége takarított. *Herczegné* a kulcsot férjétől átvette és mikor jó idő múlva felment a lakásba, azt füsttel tele találta. Megrémülve, nyomban gyermekeihez rohant, akiket az ágyon eszméletlen állapotban talált. Rögtön a folyosóra vitte őket és az esetről értesítette a mentőket, akiknek sikerült a gyermekeket dr. *Ertler* és dr. *Balkányi* orvosok segítségével eszméletre hozni. A legkisebb gyermeket és az izgalmaktól beteggé lett anyát a rendőrség beszállította a kórházba. A szoba tüzet valószínűleg az okozta, hogy a kályha előtt apró fenyőfa és papirdarabok voltak, amelyek a kályhából kipattant szikrától meggyuladva tüzet fogtak és meggyújtották a kályha közelében falra felakasztott rubadarabokat. A rendőrség az eljárást folyamatba tette.

* A repülés világrekordja ismét emelkedett. Mig a szerencsétlen *Chavez* körülbelül 1600 m. magasságban repült az Alpsek felett utolsó útjára, addig — mint *Filadelfia*-ból híre jön — *Daxwell* angol aviatikus egy *Bleriot* féle monoplánnal állítólag 10 ezer láb, vagyis 3300 méter magasságra emelkedett. A hír kissé hihetetlennek látszik, mert kérdés, hogy tudhat-e kezelni a bátor aviatikus ily magasságban uralkodó hideg temperoturán a kormányt?

* **Jutalmazás helyett fizetésjavítás.** Biharmegyében eddig az volt a szokás, hogy a szorgalmas utkaparókat év végén jutalmazták, mely célra a költségvetésben 600 koronát szoktak előirányozni. A 600 koronát most is felvette a vármegye és jóváhagyás végett felterjesztette a belügyminiszterhez, ahonnan tegnap jött le a költségvetés még pedig jóváhagyás nélkül. A miniszter ugyanis nem akar jutalmazásokat adni az utkaparóknak, mert attól fél, hogy ez által elveszi azok kedvét, akik nem kapnak jutalmat. De az elkeseredésen kívül még elégedetlenséget is szülne a jutalmazás és csak hátrányára volna az utkaparásnak. A miniszter azonban belátta azt, hogy az utkaparók nagyon is szerény fizetést kapnak s ezért a jutalmazás helyett fizetésjavításra utasította a vármegyét.

* **Betörték a Sánc utcai iskolába.** A sánc utcai községi iskolában csütörtökön éjjel valami tollatlan jómadarak garázdálkodtak. Az összes tanteremben felfeszítették a fiókokat s elvitték a tanító házára gyűjtött pénzeket. Azonkívül elvitték egy értékesebb hegedűt. Ugy látszik a gazemberek nem elégedtek meg a talált pénzekkel, mert a szertárban összetörték a fizikai tanszereket, sőt a gyermekek által készített kézügyességi munkákat. Az egyik fiókban meggyújtották az osztálykönyvet és az ott levő papirosokat. Bűnjelet nem hagytak, csupán az egyik fiók zárjába tört bele a véső, amivel a zárat felfeszítették. A rendőrségnek reggel jelentették a betörést s a nyomozást megindították.

* **Szünet a villamosáramszolgáltatásban.** A nagyváradai városi villamostelep igazgatósága ez uton tudatja, hogy ma, azaz nov. hó 26-án déli 12 órától egy óráig az áramszolgáltatás — a kapcsolótáblán végzendő munkálatok miatt — szünetelni fog, mely áramszünet azonban a villamos vasut forgalmát nem érinti.

* **A titokzatos nyelvmester.** Scholcs Kornél Ödön ügyében a rendőrség a nyomozást folytatja. Eddig még nem sikerült megállapítani, hogy nevezett tulajdonképpen kicsoda. A rendőrség a házkutatás alkalmával Scholcs Károlytól egész halmaz levelet kobozott el s jelenleg ezek tartalmából igyekszik a zavaros előadásu ember személyazonosságát megállapítani.

Angol uri szabóság.

Az európai modern divatokkal lépést tartva, saját műhelyemben több évi külföldi tapasztalataim érvényesítve, hani és angol legjobb kelmékből raktáromon elsőrendű öltönyöket, télikabátokat stb. készítek megrendelés után. ::

A n. é. közönség figyelmét felhívom cégemre.
Tisztelettel

HÄBER és TÁRSA férfiszabó.
o Nagy Sándor-utca 1. szám. o

x **Villamos csillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, mig **Stern**-nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem is vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK
legjobb minőségben és
: kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

x **Lloyd kávéház** ujonnan épített és fényesen berendezett téli kerthelyiségében november hó 26-án a következő pompás szórakoztató képek lesznek bemutatva: 1. J-gyző ur szalma özvegy. 2. Csoda kutya. 3. Siremlékek Budapesten. 4. Kecsege ur sportol. 5. Lugaói tó mentén. 6. Mediciek. 7. **Taufun**. 8. Minta házmester. Beléptidij nincs. Előzékeny kiszolgálás. Kitünő ételekről és italokról gondoskodik. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri Hartstein és Örléi kávéház tulajdonosok.

Mielőtt

az őszi és téli ruhaszükségeiteket beszereznek, ne mulasszák el

FRIEDLÄNDER
angol uri szabó cég

előnyös áraitól és eredeti angol szöveteinek kitünő minőségéről és elegáns szabásáról meggyőződni.

Nagyvárad, Szt. János-utca.

* **Czillér Imre nagyáruházában** rendkívüli olcsó áron szerezhető be valódi perzsa és szmirna szőnyegek, flanel- és utazó-takarók, linoleum- és viasz-vásznak, függönyök és paplanok, továbbá brassói és pinkafői lópokrócok a legnagyobb választékban. Tekintettel arra, hogy a szolid áraitól jól ismert cég költözése miatt az áruk jóval jutányosabban szerezhetőek be a rendesnél, a vásárolni óhajtó közönség élni fog az alkalmattal, hogy bevásárlásait a fenti cégnél eszközölje.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Csillag az. Helyben. Örvendünk, hogy leveleink aláírása nyájas olvasó. Szép dolog, ha az olvasó nyájas és pontos előfizető, továbbá, ha az égi tudomány iránt érdeklődik. Méltányolván tudományszomját és ezt azonnal csillapítandók is, tudomására adjuk, hogy december 6 án, kedden délután 5 órakor a Katholikus körben **Bertram** Brunó premontrai főgimnáziumi tanár fog igen érdekes előadást tartani a csillagászat köréből. A kért távesővet a levelemben említett égi megfigyelők bizonyára szívesen fogják kölcson adni. Forouljon azokhoz.

TANÜGY.

Testifenyítők az iskolában.

Irtá: Szabados Pál.

Az iskolaszék tegnapi ülésén szóba került a bot kérdés. Szabad-e a tanítónak testifenyítéket alkalmazni? Istenben boldogult Tóth Béla vetette fel ezt a fontos problémát, amikor a nemzet napszámait *tanbetyároknak* bélyegezte.

Abban az időben nagyon haragudott a tanítószék Tóth Bélára, pedig látszat szerint bármennyire ellenségünk is, de végeredményben nagy szolgálatot tett a tanítószéknek. Két táborra szakította a szülőket. Az egyik tábor azt mondta: az én gyermekembem senki fia hozzá ne nyuljon! A másik, a gondolkodó, a higgadt azt mondta: az én gyermekemet rábízom a népnevelőre, a pedagógusra.

Szóval Tóth Béla tisztázta az eszméket. Nekünk adott a többség igazat. Nevelni, irányítani, képezni és tanítani, csak megfelelő hatalommal lehet. A szülei beavatkozás, a szülei majmolás, a szeretetteljes elfogult becézés, — csak a pöttyöm kis nebulók rovására esik.

Ha a szülő iskolába adta gyermekét, ne legyen a gyermek előtt nagyobb tekintély még a szülő sem, mint a nevelő. Ez a pedagógiai rendszer mindig és mindenkor csak áldásos gyümölcsöket hozott.

Amikor a szülő iskolába adta gyermekét, hivatott nevelőre bízta, aki megismeri a gyermek lelkületét és megismerve tekintettel van annak érzékenységre, intelligenciájára s egyéb jó és rossz tulajdonságaira. Mert a tanítónak tudnia kell, hogy mikor, kivel szemben és milyen büntetést alkalmazhat.

Hangsúlyozom, hogy a tanító *elfogulatlan nevelő*. Elfogulatlanabb az apánál. A gyermek az apától a pirongatást, a testifenyítéket nem veszi olyan érzékenyen, mint a tőle idegen apahelyettestől a tanítótól. Azok, akik oly nagy ellenségei a tanítószéknek, vegyék csak ezt a kérdést pszichológiai megfontolás alá!

Elmondottam ezt a közs. iskolaszék legutóbbi ülése alkalmából, ahol — sajnos — a tanító került *deserre*. Az a tanító, aki életét, lelkijavait, egyéni kvalitásait, egészségét, szóval mindenét áldozza azért, hogy a jövő nemzedék művelt, tanult, lelkileg a jóra, a nemesre, az ideális szépre és hasznos munkára képzett nemzedék legyen.

Alázatosan megköszönjük a közs. iskolaszéknek irányunkban tanúsított szíves jószágát. De ennek dacára mi ezek után is szívvel és lélekkel ragaszkodunk hivatásunkhoz, nemes kötelességünkhöz és figyelmeztetjük az általunk igen tisztelt iskolaszéket, ahol a páholy-pedagógia viszi ma az irányító szerepet, hogy ez a pedagógiai rendszer nem fog a kultura nemes célja felé vezetni, hanem csődöt fog mondani.

A tanítót nyilvános ülésen meghurcolni, a növendékeket a tanító ellen izgatni, vásott természetű gyermekek szigorubb, de atyai megfenyítésért nyilvánosan fegyelmi bíróság elé hurcolni, ennek a szülői elfogultságnak nem a szülő, nem a tanító, hanem az ártatlan gyermek fogja megadni az árát.

Am leteszi a tanító a nádpálcáját, mely már annyi embert mentett meg a börtöntől, ám nem tesz egyebet, mint minden erejével igyekezni fog a rendelkezésére bocsátott eszközökkel népet nevelni, — de mit ér ez, ha a gyermek, — mint a legutóbbi iskolaszéki gyűlésen is elhangzott, a tanítóban nem a szülőhelyettest, hanem ellenséget fog látni. Hát lehet akkor kívánni, hogy az a gyermek kövesse annak a tanítónak példáját, utasítását, akiben az apa ellenséget lát, akinek működését törvénytelenégnek bélyegezi, megtorlásért felettes hatóságához fordul s a tanítót, a nevelőt, az apahelyettest ki eszi az összes növendékek gyermekek gonyjának?

A tanító tekintélyét megóvni és megbecsülni első sorban a szülő hivatott. Ha a szülő megbecsüli a tanító munkásságát, kire

személyének: gyermekének nevelését bízta, akkor a szülő helyesen gondolkozik. Akkor a szülők által szankcionálva lesz az iskolában használt megfelelő fegyelmi eszköz, melynek rendeltetése az, hogy annak segítségével a szülőknek, a családnak, a társadalomnak, a hazának igaz polgárokat, hasznos és nemesen gondolkodó munkásokat neveljenek. És, ha a tanító ezt elérte, itt lépett hivatása magaslatára.

SPITZER BÉLA

női és gyermek ruha-áruháza
Rákóci-ut 3. sz.

Az év végeig

kedvezményes áron kapható

Felöltők,

Blousok,

Pongyolák,

Aljak,

Kosztimök,

Gyermekruhák

Szőrme-árak és ruhakelmék.

Saját műtermemben a leg-
elegánsabb toilették válal-
tatnak.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Muzsikusz leány.

Vasárnap d. u.: Erdészleány; este A kormánybiztos. (Bemutató.)

Mihályi Ernő távoása. Erzékeny, pótolhatlan veszteség éri a jövő évtől kezdve a nagyváradai társulatot: Mihályi Ernő megváltik Nagyváradtól. Mihályi Ernőben olyan tenoristája volt a nagyváradai társulatnak, a ki képzettségre, hanganyagra, előadó képességre általában művészi érzékre nézve a vidéki társulatok tenoristái közül senki meg sem közelíti, sőt a fővárosban sem sok különb akad. Az ő Nagyváradra érkezésével kezdődött itt az operák művészi előadása, a hány fellépése, annyi igazi gyönyörűsége a művészi ének minden barátjának. Nemcsak mint tenorista kiváló; univerzális zenei tudása és előkelő ízlése kitűnően érvényesült minden opera vagy operett egész színrehozatalában, egész előadásában, a melyekben csak fellépett. Ez az a kitűnő erő a nagyváradai társulatnál aránylag sokkal kevésbé érvényesült, mint a hogy igazán zeneértő közönség színházában érvényesülnie kellett volna. Mihályi Ernő tehát távozik Nagyváradról s mostani szerződésénél sokkal előnyösebb feltételek mellett a pozsonyi színházhoz szerződött az őstől fogva. A pozsonyi társulat tudvalegleg hét hónapot Pozsonyban tölt, kétöt Fiumében, egy hónapig pedig Velencében is vendégszerepel. Mihályinak tehát szép tere nyílik tudása és tehetsége érvényesítésére, mi azonban őszinte sajnálattal jelezük távozását, mellyel bizony nagyon is érezhető ürt hagy a nagyváradai társulatban. Nagyon óhajtott volna, hogy ha lehetséges, a művészt távozási szándéka megváltoztatására

birják s ha a pozsonyi szerződést felbontani lehet, Mihályit továbbra is a nagyváradai társulathoz fűzni.

A kormánybiztos bemutatója. Zajos sikerű bemutatónak ígérkezik a vasárnapi. Gutti Soma, az ismert bohózatíró új alkotása. A kormánybiztos kerül ekkor bemutatóra. Az előkészületek szorgalmasan folynak és előre megjósolható, hogy a szellemes bohózat Nagyváradon is kedves műsordarab lesz, mint a Vignszínházban. A főszerepeket Kassay, Etsay, Emilia, H. Körösi Juci, Tóth, Hunyady, Gózon, Leővey, Sik, Zsigmondy Anna és Kabos játsszák.

Vasárnap délután a tavalyi szezon slágeroperettje, az »Erdészleány« kerül színi fel helyárrak mellett. J-gyek úgy a holnap esti, mint a délutáni előadásra ma válthatók.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

Válasz a »Jegyesek Albuma« főszerkesztőjének, mint a »Nagyvárad Friss Ujság« kiadójának.

Boros... Felső... volt tanoncom ne haragudj, de ismételtelen kénytelen vagyok válaszolni, izetlen, mások által sugalmazott és elejétől végig valótlán állításaidra. („Friss ujság“ 350. szám kiadóhivatali üzenet.)

Mielőtt a kiadó rejtélyes címe mögé bujva, ki nyomtatott volna disztelen nyilatkozatot, meg kellett volna győződnöd, hogy én mint Nagyvárad város szülőltje e városnak 28 év óta rendes adófizető polgára és ez alapon mindig szavazó és választható voltam és jelenleg is vagyok.

Szavazati és választható jogosultságomról meggyőződhetsz az »újvárosi saavazólajstrom 1171. szám« alatt és ha először hozzáam, bebizonyítom neked adatokkal... hogy kettőnk között nem én vagyok az, ki szereplési viszketegségben szenved.

Nem polemizálok tovább s a magam részéről be is fejezem a levelezgetést, de mint volt tanoncom elvárom tőled, hogy minden telhető befolyásodat (?) érvényesíteni fogod, hogy városatyává megválasztásam, hogy ez által volt főnököd megtisztelő barátságát továbbra is kiérdemeljed.

Egyes kifejezésekre nem reflektálok, mert jobbat tőled nem várhatok.

Isten veled!!

Nagyvárad, 1910. nov. 25.

Rákos Vilmos,

újvárosi városatyja (nem Ön) jelölt.

EGYESÜLETEK.

A Koldusápoló közgyűlése. A nagyváradai Koldusápoló és Szent László Fimenedékhegy-Egylet 1910 december 4 én, d. u. fél öt órakor saját helyiségében közgyűlést tart s arra az egylet tagjait ezúton tisztelettel meghívja.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

Burmester és Stefániai hangversenye, mint azt plakátokon és e helyütt többször megírtuk, december elsején lesz. Azok számára hangsúlyozzuk ezt, akik néhány régi lemondási eset alapján azt a hirt terjesztették, hogy a Burmester—Stefániai koncertet elhalasztották a pesti hangverseny miatt. Megnyugtathatjuk a bizalmatlankodókat, hogy ma már egészen más alapon rendezik a hangversenyeiket, mint régen. Ma magas büntetéspénzhez kötik a művészeket kötelezettségeik megtartására. Egyébiránt ezuttal *Burmesterről és Stefániai Imréről* van szó, akik Nagyvárad közönségének ugyszólván házi művészei s a legdelegettebbek voltak valamennyi vendégszereplők között. Őreg hangversenylátogatók úgy emlékeznek Burmesterre, mint az egyetlen idegen művészre, akinek minden estén az utolsó helyig megtelt a redut.

A középiskolai ifjuság a hangversenyeken. Parlamenti és törvényhatósági kultuszviták alkalmával többször fölmerült már az a kívánság, hogy az ifjuságnak, amely zenevel foglalkozik, módot kell nyújtani arra, hogy a zeneművészetet, ennek nagyobb stíli képviselőivel közelebből, a maga teljes szépségében megismerhesse. Kisebb városokban, ahol nagyobbstíli zenekultusz nincs, ennek egyedüli alkalmá a nyilvános koncert, ezért meg kell könnyíteni a szegényebborsu ifjuságnak a hangversenyre járást, aminek óriási erkölcsi és tanító hatását alig lehet kellően értékelni. Az idei hangversenyszerep rendezése ennek az óriási kulturális jelentőségű célnak a szolgálatában olcsó ifjusági bérletjegyeket bocsátott ki. Hat estére szóló bérletet ad az iskolák növendékei számára 4 koronáért. Több iskolában, így a premontrei rendi főgimnázium ifjusága körében élénk propaganda indult meg, hogy az ifjuság tömegesebben és rendszeresen látogassa a nagyváradai koncert estéket, hiszen mindössze hat estén van része komolyabb és teljes zeneévezetben. A premontrei rendi főgimnázium növendékei közül nagyobb számmal jelentkeztek. Valószínű, sőt kívánatos, hogy ezt a példát a többi középiskolák és tanítóképző, főreál, leányiskolák követni fogják.

Visszaélés a Művészház nevével. Az utóbbi időben sokat foglalkozott a fővárosi, — de a vidéki sajtó is, — azokkal a visszaélésekkel, amelyeket egy »Magyar Művészeti Részv. Társ.« nevű műkereskedő cég és annak ügynökei a budapesti »Művészház« művészeti egyesület neve alatt, az egész országban üzött. A »Művészház« üzleti összeköttetésben állott ezzel a részvénytársasággal, de mikor rájött ezekre a súlyos visszaélésekre, azonnal megszakított vele minden összeköttetést. A magyar művészvilág legelőkelőbb tagjai most egy füzetet bocsátottak ki, amelyben lerántják a leplet a szédelgésekről, figyelmeztetik a vidéki közönséget, ne üljenek fel a képügyökök hangzatos jelszavainak, mert a »Művészház« csak nyilvános tárlatokon viszi a magyar művészek képeit a műpiacra; az egyesület neve alatt senki sincs jogosítva képeket eladni vidéken és így könnyen megtörténhetik, hogyha képvásárlásaikban nem lesznek elég óvatosságok értéktelen mázolványokat vesznek majd meg drága pénzen. A »Művészház« igazgatósága egyben tisztelettel felkéri a magyar műpártoló közönséget, hogy amennyiben az egyesület cége alatt üzött visszaélések tudomására jutnának, közölje azokat az egyesület igazgatóságával. (Budapest, VI. Városligeti Fásor 6.) hogy a »Művészház« ezen ügynökök ellen a törvényes lépéseket megethesse.

TÁVIRATOK.

Tolsztoj hagyatéka.

Pétervár, nov. 25.

Tolsztoj hátrahagyott vagyona az ingatlanokkal együtt mintegy millió rubel értékű.

Leverték a mexikói forradalmat.

London, nov. 25.

Diaz akinek megöletését megcáfolták, a külügyminiszter által következő táviratoztatta a »Daily Mail«-nak: A politikai helyzet Mexikóban egyáltalán nem veszedelmes. A külföldiek élete és vagyona teljesen biztosítva van. Csak csekély jelentőségű lázadásról van szó. A rend az egész köztársaságban már helyre van állítva.

Newyork, nov. 25.

A vasutak egész Mexikóban ismét rendszeren közlekednek. A postaszolgálat is rendes.

London, nov. 25.

A »Times« jelenti Mexikóból: Madero forradalmi vezér állítólag fogságban van. A felkelést különböző természetű okok idézték elő, melyek részben az amerikai lincselések elleni felháborodásra, részben pedig a szociális kérdésre vezethetők vissza. Ujabb útközvetektől tartanak a felkelők és a kormány csapatai között.

Rotschildék a konzervatívok mellett.

London, nov. 25.

(Saját tudósítónktól.) Rothschild lord egy nyílt levélben pártolja Bonarlaw konzervatív párti jelöltségét a manchesteri északnyugati kerületben és különösen a zsidó vallásu választókat szólítja fel, hogy az univnista szervezetenek. Nyílt levélben a tarifareform szükségességét hangoztatja.

A brazíliai lázadás.

Páris, november 25.

A Havas-ügynökség jelenti Rio de Janeiroból: A lázadás abban a pillanatban tört ki, amidőn a »Minas Geraes« sorhajó parancsnoka a »Duguay Trouin« francia hajóról, ahol dinern volt, visszatért hajójára. Amikor a fedélzetre lépett, öt, két másik tisztet és több matrózt a lázadók megölték. A többi tisztet halálosan megsebesítették. Ezzel egyidejűleg tört ki a lázadás a »Sao Paulo« és »Bania« sorhajókon. E hajók összes tiszzeit a partra tették ki és Joao Candido matróz vette át a parancsnoklást. A lázadók Da Fonseca elnökhöz táviratot intéztek, amelyben ismert feltételeket állítják fel és azok nem teljesítése esetén a város és a többi hadihajók bombázásával fenyegetnek. A kormány nem adott választ. Röviddel ezután megkezdtek a bombázást, mely megszakításokkal egész éjszaka tartott. E hó 23-án reggel a »Minas Geraes«, »Sao Paulo«-i »Bania« és »Floriano« elhagyták a kikötő belső részeit és lövöldöztek a várat, amely a tüzelést nem viszonzta. Ezután a hadihajók visszatértek a zárt kikötőbe és egész délelőtt lövöldöztek ágyúikkal.

London, nov. 25.

A brazíliai szenátus kész a lázadónak amnesztiát adni, ha előbb megadják magukat.

Babló leányok.

Budapest, nov. 25.

(Saját tudósítónktól.) A rendőrség ma letartóztatott egy csapat leányt, akik egy rablóbandának voltak tagjai. A lányok 13—18 évesek voltak és öreg urak kifosztását tűzték ki célul. A leányok gyilkolni is akartak, sőt egy gazdag bankár megmérgezését már a közelben végre is akarták hajtani, azonban a rendőrség közbelépése ebben megakadályozta őket. A banda vezére Pankovics Anna volt.

A gyorsforraló áldozatai.

Arad, nov. 25.

(Saját tud.) Markovics Lajos kereskedő felesége gyorsforralón lőzött. A szpiritusz felrobbant és a lángok az asszonyt elborították. Férje segítségére sietett, de ő is tüzet fogott. Az asszony haldoklik, a férje sebe is súlyos.

Igazságszolgáltatás.

A Rokszin-ügy.

— Harmadik nap. —

Tegnap a negyedik vádpont, a 9000 és 15000 koronás váltók hamisítása volt soron. Az egész nap, pedig kivételesen délután is volt tárgyalás, az ügy referálásával telt el. Ezt megelőzőleg délelőtt, a tárgyalás elején két új tanút hallgatott ki a bíróság, akiket a védelem már előzőleg bejelentett a bíróságnak. A fenti váltóhamisításra nézve a vádlottakat ma hallgatja ki a bíróság.

A tegnapi napról tudósításunk a következő:

Először a védelem két tanuját hallgatták ki. Az egyik Tarján János nagyszalontai adótárnok, a másik Nádra György segédjegyző, aki Porumb Kornélnál volt alkalmazva.

Mindketten apró, lényegtelen dolgokat vallanak. Nádra György különösen Porumb Kornél jellemzésére hoz fel adatokat.

Kurovsky Ferenc főügyész helyettes, aki nem tudta, hogy ezeket a tanukat a védelem előre bejelentette az elnöknek, megkérdezi Nádrától, hogy kinek a hívására jelent meg vallomást tenni.

Tanu: A Rokszin György hívására. Egy levelet irt hozzám Krassó-Szörény megyébe.

Főügyész: Megvan ez a levél?

Tanu: Azt hiszem odahaza van a másik nadrágom zsebében.

Az elnök erre meghagyja tanunak, hogy a levelet küldje el a bíróságnak.

Ezután Böhm Jenő előadó ismerteti a 9000 és 15000 koronás váltók történetét. A hosszú referádára való tekintettel az elnök délután is tartatott tárgyalást, hogy legalább egy vádponttal végezzenek.

Este 6 órakor az elnök a tárgyalást mára halasztotta.

§ Meggyilkolt erdőőr. (Esküdtseki tárgyalás.) Múlt számunkban már ismertettük a tárgyalás anyagát, mely szerint Drágos Gligor hagymási lakos Popa János erdőőrt bosszúból lelőtte volna. Vádlott ellen semmi bizonyíték nem merült fel, csupán csak az a vallomása, amelyet a csendőrnöknek tett. Ezt a vallomását azonban, mint a tárgyaláson beigazolódt, erőszakkal vették ki belőle a csendőrök. Az esküdték ennek folytán felmentették Drágos Gligort. A védői tisztet dr. László Aurél látta el, aki ugyálszik szerencsés védő, mert az utolsó 3 évben több, mint 50 esküdtseki ügyben ért el felmentő ítéletet. Elnök dr. Csányi Béla volt, ügyész dr. Szolnok Jenő, míg a tolmácsi tisztet Cerbu János román tolmács látta el, aki precíz tolmácsolásával igen megkönnyítette az esküdték munkáját.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Írta: White-Mellville G. J.

— Angolból. —

142

— Kegyed elfogja öt kisérni. Nejének jelenléte lefogja fegyverezni a gyanút, s mindketőtököt át fogják bocsátani a határon, holott egyiküket valószínűleg feltartóztatnák és visszaküldenék. Rózsika, kegyed meg fogja látni az én házamat és népem.

Szünetet tartott. Szeme ügylátszott, a távolba tekint, mintha szívével együtt a kék Dunához vándorolna s a kedves városba, a jámbor német arcokkal, a barátságos üdvözlésekkel és szülőföldjének jószívű otthonias hangjával. Mária Antoinette, férje iránti szeretetéből adoptált alattvalói iránti loyaltásból, azzal szokott dicsekedni, hogy egészen elfeledte nemzetiségét és szülőnyelvét; de most eszébe jutott hazája! Oh! bár ne hagyta volna el soha! Oh, bár otthon lehetne még ma is honfitársai közt — biztonságban, a kék szemű, széles vállú németekkel, kik gyűlölet nélkül tudnak opponálni, sértés nélkül vádolni és kínzás nélkül büntetni. Vagy ötvenezer közülük még most is megmenthetné őt itt. De hej! mindez csak álom. Ki kell küzdeni a csatát, önmagáért, férjeért és gyermekeiért. Mily örömet odaadna saját életét az övékéért, és ha a legrosszabbra kerül a dolog, meghalna bátran és becsülettel, elítélve és legyőzve ugyan, de ártatlanul és meg nem gyalásva. Időközben gondoskodott szerény barátai jövőjéről. Volt a csomagban pénz és pénzérték bőven, hogy abból nekik független életet biztosítson. Határozottan megírta a levélben annak, a kihez címezve volt, hogy se Pétert, se Rózsikát ne engedje Franciaországba visszatérni, míg a zavarok el nem múlnak és míg meg nem szűnt a szabadság vörös sipkával a fején és véres késsel a kezében járni. Igen szépen s rövid szavakkal, mégis határozottan fejezte ki magát. Mondatai sokat kifejezők, kezének írása biztos, szilárd és tiszta volt, mint elméjének jelleme. A levél olvasója soha nem gondolta volna, hogy az egy trónjától megfosztott királyné levele, ki halálos veszedelembe megy.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Kereskedelmi hajójáratok. A triestti »Vereingte Österreihische Schiffahrts Actiengesellschaft« megküldötte több példányban a társaság hajóinak 1911. évi délamerikai járatának menetrendjét, amelyek a hivatalos idő alatt a kamarai irodában díjtalanul átvehetőek az érdekeltek által. A triestti Osterreichischer Lloyd pedig megküldötte kamaránknak a Trieszt-Bombay, Trieszt-Kalkuttai és Trieszt-Kobe-i hajójáratok 1911. évi menetrendjét, mely az érdekeltek által megtekinthető a kamarai irodában. Nagyvárad, 1910 november hó 22. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: Huzella Gyula, kir. keresk. tan., elnök. Dr. Sarkadi Lajos titkár.

A bakteriologiai intézet oltóanyag-termelő osztálya. Serényi Béla gróf földművelésügyi miniszter leiratban tudatja a gazdasági egyletekkel, a közgazdasági és állategészségügyi felügyelőkkel, hogy a budapesti kir. állatorvosi főiskola bakteriologiai intézetének kiegészítő részeként oltóanyagtermelő osztályt szervezett, mely az általa termelt oltóanyagokat immár forgalomba hozza. A miniszter felhívja az állategészségügyi felügyelőket,

hogy a kerületeikben levő törvényhatósági, járási és városi kir. állatorvosokat utasítsa, hogy a bakteriologiai osztálytól intézendő megkeresésekre mindenkor késedelem nélkül szálljanak ki azokon a helyeken, ahol a nevezett osztály az általa forgalomba hozott oltóanyag alkalmazása eredményéről szakértő és a helyszínen nyert észleletekről magának tájékozást kíván szerezni. Az állatorvosi főiskola bakteriologiai intézete csak állatorvosok rendelkezésére küld lépene, sertésorbánc stb. ellen való oltóanyagot. Az intézet az oltóanyagot nem közvetlenül, hanem a Hangya fogyasztási szövetkezet útján hozza forgalomba. A bakteriologiai intézet oltóanyagtermelő osztályát *Augusky Aladár* dr. állatorvosi főiskolai tanár vezeti.

Budapesti tőzsdetudósítások.

Budapest, nov. 25.

Értéktőzsde.

Magyar hitel	—	851.—
Osztrák hitel	—	664.—
4%-os koronajáradék	—	91.70
Államvasut	—	748.—
Jelzálogbank	—	502.—
Leszámitoló bank	—	598.—
Hazai Bank	—	303.—
Kereskedelmi részv.	—	745.—
Rimamurányi	—	674.—
Salgótarjáni	—	—
Közuti vasut	—	744.—
Városi villamos	—	395.—
Adria	—	—

Irányzat: Szilárd.

A gabonátőzsde.

50 kilogramonként.		
Buza áprilisra	—	11.20
Buza májusra	—	11.15
Buza októberre	—	10.71
Rozs októberre	—	7.95
Zab áprilisra	—	8.29
Tengeri májusra	—	5.65

Irányzat: Gyenge.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Vegyél!
Vegyen!
Vegyünk!
10. 13. és 17.

Koronáér.

Moskovits Antonomiai cipőt

Nagyvárad

Kossuth-utca 5. gyár épület és
:: Bémer-tér, Fő-utca sarok. ::

Baross-utca 60. számú
ház földszintjén két
szoba, konyha
és mellékhelyiségekből
álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

Eladó föld.

Nagyváradtól 15 percnnyire fekvő mintegy 55 kat. hold kiterjedésű elsőrendű szántóföld a szükséges épületekkel ellátva egészben vagy parcellákban eladó.

A feltételek megtudhatók a Nagyváradon székelő **Központi Takarékpénztárnál.**

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint —

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Karcos bor a legjavából kapható. Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki. — Minden este fényes műsoru —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szállodámban szobák 1 korona — 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szálloda, vendéglő és kávéház bérlelője.

Sikerült

egy nagyobb porcellán-gyár raktárát megszereznünk, ennél fogva abban a helyzetben vagyunk, hogy a n. é. közönségnek hihetetlen árak mellett :: bocsátjuk készletünket rendelkezésére: ::

Étkező-készlet 26 drb aranyozással diszitve 13.60

Kávés-készlet aranyozással diszitve 4.60

Thea-készlet aranyozással diszitve 5.20

Mosdó-készletek 7 koronától feljebb.

Képkerepezések, diszműárak, üvegkészletek, majolika készletek és vázák, **karácsonyi és ujévi ajándék tárgyak** legnagyobb választékban

Kiváló tisztelettel

Heller Testvérek

Nagyvárad, Zöldfa-utca. Zöldfa-épület.

Telefon: 372.

Telefon: 372.

Ő csász. és Apost. kir. Felségének legfelső elhatározása folytán.

A polgári jótékony célokra szánt

XL-ik csász. kir. államsorsjáték.

Ez az Osztrák birodalomban egyedüli törvényesen engedélyezett 20.738 készpénz nyereményt tartalmaz, 620.000 korona összértékben.

A főnyeremény **200.000** korona.

A nyeremények kifizetéseért a csász. és kir. lottójövedék kezekedik. A huzás visszavonhatatlanul 1910. december 15-én fog megtartatni.

Egy sorsjegynek ára 4 korona.

Sorsjegyek Wienben a csász. kir. államsorsjáték osztályánál, III. ker., Vorderer Zollamtsstrasse 7. sz. a., továbbá a lottógyűjtődékekben, dohánytözsdekben, adó-, posta-, távirda- és vasuti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegyvevők részére ingyen adatnak ki. A sorsjegyek pórtómentesen küldetnek szét.

A csász. kir. lottójövedéki igazgatóság (államsorsjátéki osztálya.)

Petrozsényi, salgótarjáni, karwini és poroszszén, kovácszén, gázgyári-lupényi és karwini bányacox, ipari- és háztartási célokra

Salamon Jakab és Ta. cégnél.

Budapest, V. Erzsébet-tér 5.

:: Telefonszámok: 73-96, 78-97, 78. 98. ::

Tartósan égő Meteor kályhák,

szabályozható Meidinger

és egyéb kályhák előnyös

::: árban kaphatók :::

Kugler és Andrényi

vaskereskedésében.

Téli szezon cikkeink:

Angol rum, chinai és valódi orosz tea, tea-sütemények,

bel- és külföldi Cognac,

Lengyel és Orosz likőrök, asztali, csemege és aszu-

borok, pezsgők.

Száraz és conservált zöld főzelékek, párolt halak, csemege sajtok,

I-a magyar szalámi,

Prágai és Kassai

sódar, déli gyümölcs,

erdélyi fajalmák

nagy választékban megérkeztek.

Legzamatosabb fajkavék nyersen

vagy gyorspörkölőn azonnal megpörkölve, nemkülönben mindennemű

háztartási és anyagárak, előnyös

árban, pontos és figyelmes kiszolgálás mellett lesznek a n. é. közön-

ség rendelkezésére bocsájva,

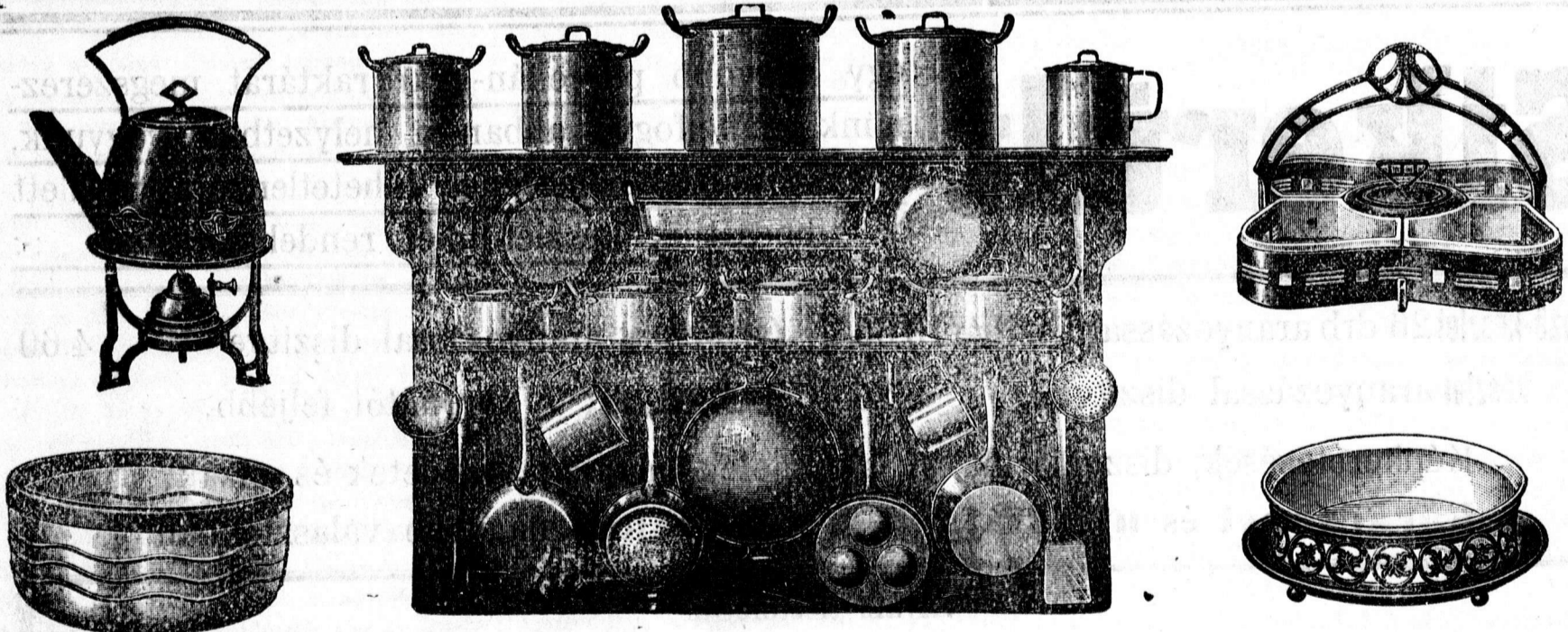
tisztelettel

Mezey János és Tsa

NAGYVÁRAD, Szent László-tér.

Nagyvárad takarékpénztári épület.

TELEFON 249.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.